



Broedvogels **van de** Korendijkse Slikken **in** 2016

Vincent de Boer &
George Tanis

Sovon-rapport 2016/45



Broedvogels van de Korendijkse Slikken in 2016

Vincent de Boer & George Tanis



Dit rapport is samengesteld in opdracht van
Natuurmonumenten



Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2016

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Natuurmonumenten

Wijze van citeren: de Boer V. & Tanis G. 2016. Broedvogels van de Korendijkse Slikken in 2016. Sovon-rapport 2016/45. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Foto's: George Tanis

Opmaak: John van Betteray

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
e-mail: info@sovon.nl
website: www.sovon.nl

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of opdrachtgever.

Inhoud

Samenvatting	2
1. Inleiding	3
2. Beschrijving van het gebied	4
3. Methode	5
3.1. Methode & veldwerk	5
3.2. Interpretatie en verwerking van de gegevens	5
3.3. Weersomstandigheden	5
3.4. Foutenmarge	6
4. Resultaten	7
4.1. Soorten en aantallen	7
4.2. Soortbesprekingen	7
4.3. Vergelijking met eerdere karteringen	9
5. Evaluatie	13
Literatuur	14
Bijlagen	15
Bijlage 1. Soortkaarten inventarisatie 2016	15
Bijlage 2. Resultaten BMP-proefvlakken Korendijksche Slikken 1990-2015.	59

Samenvatting

In 2016 zijn op verzoek van Vereniging Natuurmonumenten de Korendijkse Slikken (466 hectare) onderzocht op broedvogels. Het onderzoeksgebied bevindt zich buitendijks aan zuidwestpunt van de Hoeksche Waard aan de noordoever van het Haringvliet nabij het plaatsje Goudswaard. Het gebied bestaat uit graslanden en verruigende rietgrazen.

Het onderzoeksgebied werd vijfmaal in de vroege ochtend en overdag bezocht en er werd één nachtbezoek. Het veldonderzoek vond plaats tussen 5 april en 7 juni 2016. Het weer tijdens alle ronden was goed.

In totaal werden in het onderzochte gebied 2.419 territoria van 44 verschillende soorten vastge-

steld als broedvogel. Van deze soorten was de Brandgans met 1.342 territoria verreweg de algemeenste soort, op gepaste afstand gevolgd door Rietzanger (285 territoria) en Grauwe Gans (103 territoria). In totaal werden 15 Rode Lijst-soorten vastgesteld, te weten: Middelste Zaagbek, Slobeend, Zomertaling, Grutto, Tureluur, Koekoek, Wielewaal, Matkop, Veldleeuwerik, Boerenzwaluw, Spotvogel, Nachtegaal, Gele Kwikstaart, Graspieper en Kneu.

In de periode vanaf 1990 zijn de Korendijkse Slikken meerdere malen volledig onderzocht op alle soorten broedvogels. Daarnaast liggen er vier BMP-proefvlakken in het onderzoeksgebied waar of alle soorten of een lijst van bijzondere en karakteristieke soorten zijn onderzocht.



1. Inleiding

In 2016 zijn op verzoek van Vereniging Natuurmonumenten ('NM') de Korendijkse Slikken gekarteerd. Het onderzoeksgebied bevindt zich buitendijks aan zuidwestpunt van de Hoeksche Waard aan de noordoever van het Haringvliet nabij het plaatsje Goudswaard.

Petra Verburg was verantwoordelijk voor de begeleiding vanuit het Sovon-kantoor. Sovon-collega's Lara Marx en John van Betteray worden bedankt voor hun bijdragen aan de totstandkoming van dit rapport.

Willem van Manen (Sovon) en Matthijs Broere (NM) voorzagen een eerdere versie van dit rapport van commentaar.

Een woord van dank is op zijn plaats voor alle tellers die vanaf 1991 op de Korendijkse Slikken broedvogels geteld hebben. Hun inspanningen, vaak tijdens de erg vroege ochtenduren, hebben gezorgd voor een prachtige set vergelijkingsmateriaal over de ontwikkelingen vóór 2016.

In dit rapport worden de soorten gepresenteerd volgens de nieuwe systematiek van de Commissie Soorten Nederlandse Avifauna (CSNA) die per 1 januari 2013 in gebruik is genomen door Sovon. Voor de volgorde van deze lijst zie www.dutchavifauna.nl/ list.



2. Beschrijving van het gebied

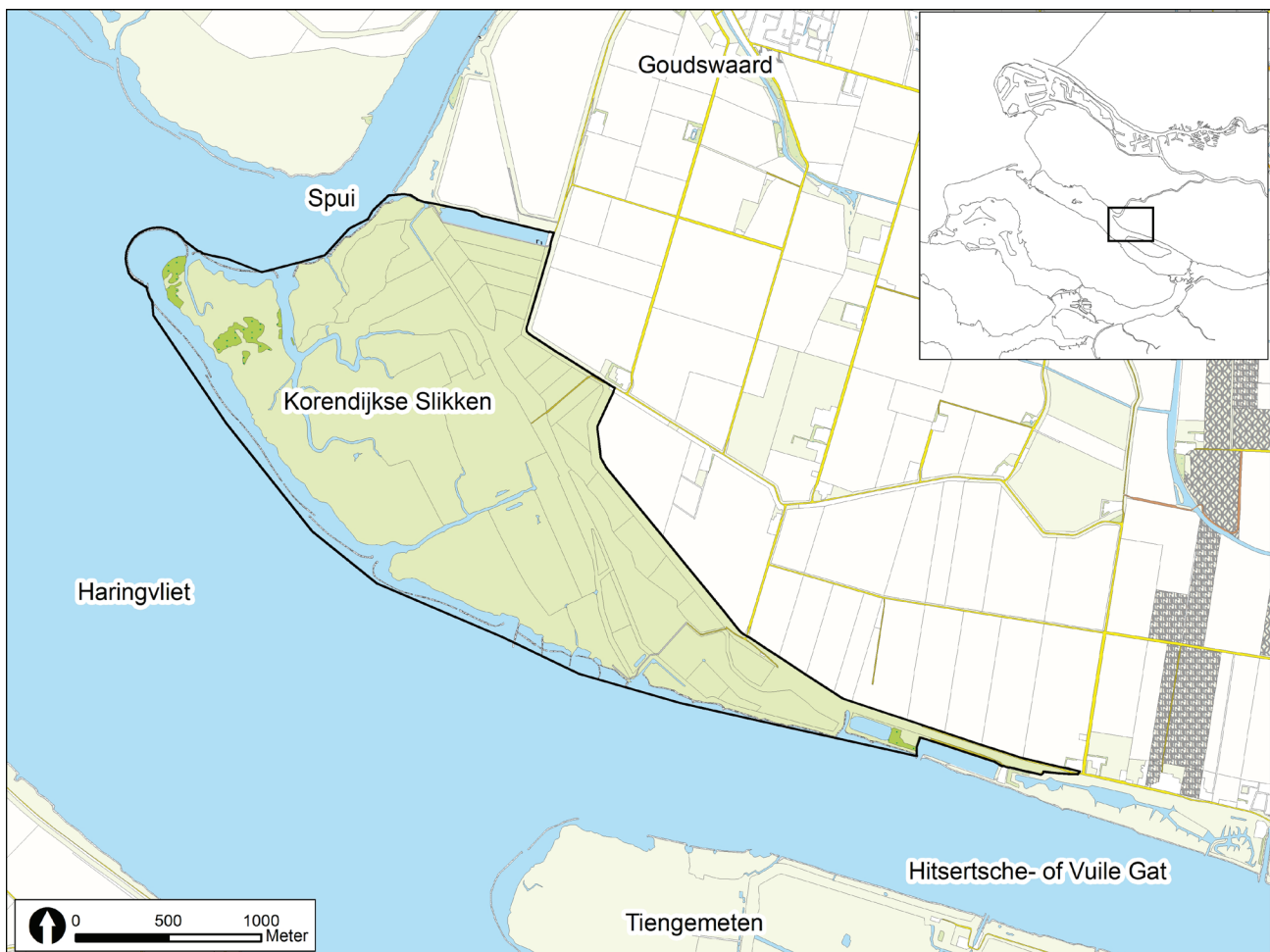
De Korendijkse Slikken (466 ha) liggen in de Provincie Zuid-Holland en zijn in eigendom van de Vereniging Natuurmonumenten vanaf 1978. Het onderzoeksgebied bevindt zich buitendijks aan zuidwestpunt van de Hoeksche Waard aan de noordoever van het Haringvliet nabij het plaatsje Goudswaard en ligt in de gemeente Korendijk. In figuur 1 is de ligging van het onderzoeksgebied in de omgeving weergegeven.

Na de afsluiting verruigden de aanwezige riet- en biezenvegetaties in grote delen van het onderzoeksgebied in hoog tempo, terwijl het grasland van 's Lands Bekade Gorzen snel verdroogde. Nadat Natuurmonumenten de Korendijkse Slikken in 1978 verwierf werd een groot deel van de ontstane ruigte geleidelijk omgezet in grasland en in 1984 werd de sterke oevererosie een halt toegevoerd door de aanleg van een vooroeververdediging. Een deel van

's Lands Bekade Gorzen (de Klarapolder) werd geïnundeerd, waardoor het terrein lang plas-dras staat. Het beheer van de open delen bestaat uit maaien en nabeweiden en is nu gericht op weidevogels en winterganzen, waarbij door het sturen van de hydrologie het gebied nat gehouden wordt.

De meer besloten delen bestaan uit een variatie van verschillende habitattypen met ruimte voor natuurlijke ontwikkelingen. Richtinggevend zijn daarbij opgaand bos (habitatype vochtige alluviale bossen) en open oeverzones (habitatype slijkige rivieroevers). Het bosareaal is de laatste jaren niet fors toegenomen, maar vooral door de ouderdom kwalitatief verbeterd (mededeling M. Broere).

De Korendijkse Slikken zijn beperkt toegankelijk. Tussen 1 juli en 1 december is in het gebied een wandelroute opgesteld.



Figuur 1. Ligging geïnventariseerd terrein + toponiemen.

3. Methode

3.1. Methode & veldwerk

Bij het uitvoeren van het broedvogelonderzoek werd gebruik gemaakt van de Basiskarteringsmethode, gebaseerd op de door Sovon ontwikkelde Broedvogel Monitoring Project-methode (van Dijk & Boele 2011). Hierbij werden alle voor SNL relevante broedvogelsoorten gekarteerd. De verspreiding en het getalsmatige voorkomen van deze soorten zijn in kaart gebracht, waarbij duidelijk werd welke biotooptypen door deze soorten worden bezet en wat de huidige avifaunistische waarde van de deelgebieden is.

De Korendijkse Slikken werden vijfmaal integraal in de vroege ochtend en overdag bezocht. Er werd één volledig nachtbezoek gebracht, om eventuele aanwezige nachtactieve soorten vast te stellen. Het veldonderzoek vond plaats tussen 5 april en 7 juni 2016. Het weer tijdens alle ronden was goed tot zeer goed, niet te zonnig en merendeels droog. Omdat de Korendijkse Slikken te groot zijn om op één dag volledig te inventariseren zijn de afzonderlijke bezoeken op meerdere data gebracht (zie tabel 1).

In totaal werd 75 uur en 15 minuten aan veldwerk besteed. De onderzoeksintensiteit was 9,7 min/ha, voor een halfopen gebied met relatief veel grasland een normale tijdsbesteding. In tabel 1 worden de data en tijden van de veldbezoeken weergegeven.

3.2. Interpretatie en verwerking van de gegevens

In het veld werden de waarnemingen, voorzien van broedcode, ingetekend op een veldkaart of ingevoerd via een tablet-pc in de speciaal door Sovon voor broedvogeltellingen ontworpen app Avimap. Later zijn deze ingevoerd in het autoclusterprogramma van Sovon en geïnterpreteerd conform de criteria zoals beschreven in van Dijk & Boele (2011). Voordelen van dit programma zijn dat alle veldwaarnemingen digitaal beschikbaar zijn en dat de interpretatie transparant en reproduceerbaar is. De ligging van de territoria kan vervolgens eenvoudig worden weergegeven in een GIS-bestand. De verspreidingskaarten die in Bijlage 1 zijn opgenomen, zijn gemaakt met behulp van het GIS-programma Arc-GIS.

3.3. Weersomstandigheden

Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor op de doelmatigheid van het inventa-

Tabel 1. Data en tijden van veldbezoeken aan het onderzoeksgebied.

Ronde	Datum	Start	Stop
1	5 april	6:30	14:45
1	8 april	6:30	15:30
2	13 april	7:00	15:15
2	14 april	5:50	13:45
2	20 april	9:30	12:20
3	10 mei	8:30	15:30
3	11 mei	5:50	18:00
3	12 mei	14:20	15:50
4	25 mei	5:35	12:55
5	5 juni	5:15	11:30
5 + nacht	7 juni	3:15	8:00

riseren. Harde wind, neerslag en lage temperaturen zijn belemmerende factoren. Veel territoriale activiteit neemt ook af bij hoge temperaturen. Daarom wordt hier een korte beschrijving van het weer in het broedseizoen van 2016 gegeven aan de hand van de maandoverzichten van het KNMI. In tabel 2 zijn enkele variabelen samengevat.

April was vrij koud, nat met iets meer zon dan normaal. De gemiddelde temperatuur viel uiteindelijk zelfs lager uit dan december 2015. In de eerste helft van de maand waren de temperaturen onder invloed van zuidelijke stromingen normaal, terwijl de tweede helft van de maand onder invloed van noordelijke stromingen koud uitpakte. In de tweede helft van de maand was er vooral in het oosten nog regelmatig vorst aan de grond. Met gemiddeld over het land 195 zonuren tegen normaal 178 was april zonniger dan normaal. Het zonnigst was het in het noordwesten, het minst zonnig was het in het zuidoosten. In Zeeland en de Achterhoek was het relatief droog, de meeste neerslag viel in een strook van zuidwest naar noordoost over het land. In de laatste week van de maand vielen er talrijke buien, plaatselijk met hagel en op de 26e lag er in het noordoosten en in Zuid-Limburg zelfs sneeuw.

Mei was zeer warm, vrij zonnig en vrijwel normale hoeveelheid neerslag en was een maand met een opvallende variatie qua temperatuur en weer. Na een koele start werd vanaf de 4e oostelijke lucht aangevoerd en stegen de temperaturen regionaal tussen 6 en 12 mei tot een zomers warme 25°C, waarbij het 's nachts opmerkelijk warm bleef. Daarna kende de temperatuur opvallende pieken en dalen (24 mei slechts 11°C). De maand eindigde warm. De eerste helft van de maand verliep zeer zonnig, de tweede

Tabel 2. Enkele weersvariabelen (gemiddelde temperatuur, dagelijks aantal zonuren en duur neerslag) in de periode april-juni 2016, op basis van gegevens van het KNMI, station De Bilt. Ref staat voor langjarig gemiddelde (1981-2010).

Maand	Temperatuur (°C)		Zonuren		Neerslag (mm)	
	2016	Ref	2016	Ref	2016	Ref
April	8,7	9,2	195	178	62	44
Mei	14,5	13,1	232	213	54	61
Juni	16,8	15,6	163	201	118	68

helft was juist somber.

Door de vaak buiige regen waren de regionale verschillen in neerslag groot. In Friesland was het uitgesproken droog (maandsom 30mm neerslag), terwijl elders tot 120mm neerslag gemeten werd.

Juni was gemiddeld over het land zeer nat, somber en warm, waarbij talrijke buien in het zuidoosten zorgden voor neerslagrecords. In het noorden van het land was de neerslagsom normaal.

De eerste decade waren er landelijk grote weersverschillen. In grote delen van het land was het vaak droog en zonnig weer, terwijl in het zuidoosten in de middag zware onweersbuien ontstonden die op meerdere dagen plaatselijk meer dan 50 mm neerslag brachten. De rest van de maand bepaalden laaggedrukgebieden het weer, waarbij in grote delen van het land dagelijks (veel) regen viel. Vanaf de 22ste werd het kortdurend zeer warm. De warmte resulteerde in zware onweersbuien op de 23e, met wederom in het zuidoosten overlast, ditmaal door grote hagelstenen. De gemiddelde temperatuur lag ruim een graad boven normaal, waarbij de temperatuur langs de kust gemiddeld was en in het binnenland warmer dan normaal.

3.4. Foutenmarge

Door omstandigheden zijn de inventarisatiebezoeken in een relatief korte periode en soms op minder dan 10 dagen van elkaar gebracht (zie paragraaf 3.1.). Bij het uitwerken van de gegevens is er extra gelet of dit invloed had op de uiteindelijke resultaten na clustering. Dit bleek niet het geval te zijn.

De opmerkelijke lage aantallen van Kleine Karekiet (zie paragraaf 4.1.) vergeleken met eerdere karteringen zijn mogelijk te wijten aan het ontbreken van een inventarisatieronde eind juni. Ook gezien de aantallen in eerdere jaren de in het gebied liggende BMP-proefvlakken. Mogelijk komt deze soort op de Korendijkse Slikken pas laat in het seizoen aan, als het eenjarige riet geschikt is voor vestiging. Het is in dat licht wel opvallend dat er eind mei/begin juni slechts 1 zingende vogel werd vastgesteld, zodat aannemelijk is dat er op dat moment nog geen geschikt riet aanwezig was.

Bij de hoge aantallen Brandganzen is er voor gekozen om éénmalig alle nesten te tellen en losse paren zonder broedgedrag en paren in groepen buiten beschouwing te laten. Overwinterende Brandganzen verlaten Nederland pas in de tweede helft van mei en op deze manier zijn niet-broedende vogels niet bij de inventarisatie betrokken.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de in 2016 uitgevoerde broedvogelinventarisatie gepresenteerd. De territoriumkaarten per soort staan in bijlage 1.

4.1. Soorten en aantallen

In totaal werden in het onderzochte gebied 2.419 territoria van 44 verschillende soorten vastgesteld als broedvogel (tabel 3). Van deze soorten was de Brandgans met 1.342 territoria verreweg de algemeenste soort, op gepaste afstand gevolgd door Rietzanger (285 territoria) en Grauwe Gans (103 territoria). In totaal werden 15 Rode Lijst-soorten (Van Beusekom et al. 2005) vastgesteld, te weten: Middelste Zaagbek, Slobeend, Zomertaling, Grutto, Tureluur, Koekoek, Wielewaal, Matkop, Veldleeuwerik, Boerenzwaluw, Spotvogel, Nachtegaal, Gele Kwikstaart, Graspieper en Kneu.

4.2. Soortbesprekingen

Hieronder worden kort enkele opmerkelijke soorten besproken. Waar mogelijk worden de aantallen vergeleken met eerdere karteringen en worden gegevens

uit BMP-proefvlakken gebruikt om ontwikkelingen te duiden.

Grauwe Gans, 103 territoria

De Grauwe Ganzen bevonden zich uitsluitend in de ruige gebiedsdelen rond de kreken aan de noord- en westoever van het gebied. Vanaf midden jaren negentig na de soort, net als elders in Nederland, flink toe in het gebied tot 103 territoria in 2006 (zie tabel 4). Met 103 territoria in 2016 lijkt de Grauwe Gans de afgelopen tien jaar stabiel. Echter op basis van de aantallen in twee jaarlijks onderzochte BMP-proefvlakken in het gebied (zie bijlage 2) waren de aantallen in 2007-08 op hun top en namen daarna scherp af.

Brandgans, 1.342 territoria

In de loop van het voorjaar bleken er grote aantallen Brandganzen op de Korendijkse Slikken aanwezig te zijn en is er voor gekozen om éénmalig alle nesten te tellen en losse paren zonder broedgedrag en paren in groepen buiten beschouwing te laten. Door het terrein systematisch af te lopen is zo een goed beeld van de aantallen verkregen. De nesten bleken semi-koloniaal langs de sloten in het graslanddeel van het gebied te liggen, in tegenstelling tot de Grauwe Gans

Tabel 3. Broedvogels van de Korendijkse Slikken in 2016. De Rode lijststatus is opgenomen in de kolom RL. (Kw=Kwetsbaar, Ge=Gevoelig).

Soort	N 2016	N/100 ha	RL	Soort	N 2016	N/100 ha	RL
Knobbelzwaan	2	0,4		Baardman	8	1,7	
Grauwe Gans	103	22,1		Veldleeuwerik	94	20,2	Ge
Grote Canadese Gans	2	0,4		Boerenzwaluw	4	0,9	Ge
Brandgans	1.342	288,0		Cetti's Zanger	26	5,6	
Bergeend	4	0,9		Staatmees	3	0,6	
Kuifeend	15	3,2		Grasmus	35	7,5	
Middelste Zaagbek	2	0,4	Ge	Sprinkhaanzanger	9	1,9	
Krakeend	12	2,6		Spotvogel	12	2,6	Ge
Slobeend	9	1,9	Kw	Bosrietzanger	99	21,2	
Zomertaling	1	0,2	Kw	Kleine Karekiet	1	0,2	
Fuut	4	0,9		Rietzanger	285	61,2	
Bruine Kiekendief	3	0,6		Boomkruiper	2	0,4	
Havik	2	0,4		Zanglijster	18	3,9	
Buizerd	3	0,6		Nachtegaal	1	0,2	Kw
Scholekster	16	3,4		Blauwborst	84	18,0	
Kievit	47	10,1		Roodborsttapuit	4	0,9	
Grutto	14	3,0	Ge	Gele Kwikstaart	9	1,9	Ge
Tureluur	13	2,8	Ge	Graspieper	88	18,9	Ge
Koekoek	4	0,9	Kw	Groenling	5	1,1	
Grote Bonte Specht	4	0,9		Putter	2	0,4	
Wielewaal	1	0,2	Kw	Kneu	15	3,2	Ge
Matkop	1	0,2	Ge	Rietgors	11	2,4	

die in de ruige moerassige gebiedsdelen broedt. (Semi-)koloniaal broeden is een bekend verschijnsel bij de Brandgans in het Deltagebied, maar vindt meestal op eilanden zonder grondpredatoren plaats. Gezien de ligging van de nesten in grasland in het gebied is het niet aannemelijk dat er Vossen aanwezig zijn, van deze soort werden ook geen sporen gevonden (pers. med. G. Tanis).

In 2004 werden er voor het eerst territoriale Brandganzen vastgesteld in het gebied, maar de definitieve vestiging dateert van na 2006. De ontwikkelingen zijn helaas niet te volgen met de BMP-proefvlakken, Brandganzen broeden voornamelijk buiten de grenzen van deze proefvlakken of staan niet op de lijst van te tellen soorten.

Middelste Zaagbek, 2 territoria

Deze landelijk zeldzame soort is een typische broedvogel van buitendijkse gebieden in het noordelijke Deltagebied. De Middelste Zaagbek is al vanaf begin jaren negentig aanwezig als broedvogel op de Korendijkse Slikken, met aantallen tussen de 1 en 4 territoria (zie tabel 4).

Slobeend, 9 territoria

Met slechts 9 territoria is het aantal Slobeenden op de Korendijkse Slikken nog slechts een fractie van de aantallen begin jaren negentig (maximaal 63 territoria in 1991). De geconstateerde afname loopt parallel met de landelijke trend, waar de soort vanaf begin jaren negentig sterk afneemt.

Zomertaling, 1 territorium

Net als de Slobeend neemt de Zomertaling ook in aantal af op de Korendijkse Slikken tot één territorium in 2016. Vanaf midden jaren negentig ligt het aantal in de meeste jaren onder de vijf territoria met een uitschieter in 2004 (vier). Ook deze trend loopt parallel met de landelijke ontwikkelingen.

Bruine Kiekendief, 3 territoria

Deze roofvogel is een karakteristieke broedvogel van (verruigende) rietgorzen en kreken in het noordelijke Deltagebied. De drie territoria (alle nestvondsten) zaten verspreid in de zone tussen open grasland en de meer verboste gebiedsdelen aan de westzijde. Op de Korendijkse Slikken blijkt voldoende habitat aanwezig voor maximaal zes territoria (zie tabel 4), dit aantal wordt vanaf 2004 niet meer gehaald en ook in de onderzochte BMP-proefvlakken is een afname evident (zie bijlage 2). Deze afname loopt parallel aan de landelijke trend, die de afgelopen tien jaar eveneens negatief is.

Grutto, 14 territoria

De 14 territoria van onze nationale vogel bevonden zich in een drietal clusters in de graslanden in het

gebied. De aantallen zijn nog maar een fractie van de maximaal 126 territoria begin jaren negentig. Tussen 1991 en 2006 (80 territoria) nam de soort langzaam af (zie tabel 4), waarna de aantallen in de afgelopen tien jaar in een vrije val lijken te zijn gekomen. Uit de onderzochte BMP-proefvlakken blijkt dat de aantallen vanaf 2008 instorten (zie bijlage 2). De beste jaren in de proefvlakken op de 's Lands Bekade Gorzen lagen rond de eeuwwisseling. Dit sluit aan bij de landelijke ontwikkelingen.

Tijdens het veldbezoek van 25 mei is extra gelet op alarmerende vogels met jongen. In zes van de 14 territoria werden paren met jongen gezien, alleen in het centrale deel van het gebied. In juni werden geen Grutto's meer waargenomen.

Tureluur, 13 territoria

De 13 territoria bevonden zich in twee clusters in de graslanden in het gebied. Na een gestage toename vanaf begin jaren negentig (35-38 territoria) waren de aantallen Tureluurs op de Korendijkse Slikken op hun top in 2002-2006 (maximaal 75 territoria). Van een recente vrije val zoals bij de Grutto lijkt ook bij de Tureluur sprake. De afname wordt bevestigd door de aantallen in de jaarlijks onderzochte BMP-proefvlakken (zie bijlage 2).

Koekoek, 4 territoria

De Koekoek neemt vanaf begin jaren negentig landelijk in aantal af, maar de afgelopen tien jaar lijkt de stand weer toe te nemen. Op de Korendijkse Slikken schommelden de aantallen tussen de 2-6 territoria in 1991-2006. In 2016 waren dit er vier. Gezien de grote (en toegenomen) aantallen potentiële waardvogels (zoals Heggenmus, Graspieper en Rietzanger) in het gebied is de stabiele aanwezigheid van Koekoeken niet verrassend.

Wielewaal, 1 territorium

Van deze Rode Lijstsoort werd in 2016 voor het eerst een territorium vastgesteld op de Korendijkse Slikken. In hoeverre dit een blijvende vestiging is moet in de toekomst blijken, de vestiging past wel mooi in het beeld van de toename van soorten van bos.

Matkop, 1 territorium

De Matkop is een zeer schaarse, zich langzaam uitbreidende, broedvogel in Zuidwest-Nederland en vestigde zich pas na de eeuwwisseling op de Korendijkse Slikken. Sindsdien is de soort stabiel met jaarlijks minstens één territorium (2005: 2).

Veldleeuwerik, 94 territoria

De 94 territoria van de Veldleeuwerik kwamen als een grote verrassing na afronding van de inventarisatie, zeker toen de aantallen vergeleken werden met

de eerdere karteringen. In 1991-2006 werden 32-61 territoria vastgesteld, waarbij 2006 het slechtste jaar uit de reeks was (zie tabel 4). Gezien de landelijk sterk negatieve trend zou de verwachting zijn dat de aantallen verder zouden afnemen, niets bleek echter minder waar. De toename van 293% ten opzichte van 2006 is erg opmerkelijk, echter in de onderzochte BMP-proefvlakken op de 's Lands Bekade Gorzen zijn de aantallen Veldleeuweriken vanaf 1990 stabiel of nemen licht toe. Het is goed mogelijk dat de grazende Brandganzen zorgen voor een ideaal kort grasland waarin de Veldleeuwerik zich goed thuis voelt.

Boerenzwaluw, 4 territoria

Vanaf eind april werd nestbouw waargenomen in een schuurtje langs de dijk. Er worden jaarlijks 0-3 territoria vastgesteld in het gebied, zonder duidelijke trend.

Spotvogel, 12 territoria

In de periode 1991-2006 was de Spotvogel een onregelmatige broedvogel in het gebied (0-1 territoria), de 12 territoria in 2016 waren dan ook verrassend. Blijkbaar heeft het struweel in het gebied plaatselijk een optimaal stadium voor de soort bereikt. Landelijk is deze Rode Lijstsoort na afname de laatste tien jaar stabiel.

Rietzanger, 285 territoria

Na de Brandgans was de Rietzanger de algemeenste broedvogel op de Korendijkse Slikken, de ruige rietgorzen vormen een voorkeursbiotoop voor deze soort in ons land. Alle territoria bevinden zich op de rietgorzen aan de noord- en westkant van het gebied en geven zo een mooi beeld van de aanwezigheid van het voorkeursbiotoop (zie verspreidingskaart bijlage 1). Ten opzichte van de laatste volledige kartering in 2006 zijn de aantallen ruim verdubbeld. In de jaarlijks onderzochte BMP-proefvlakken vinden fluctuaties in de aantallen plaats zonder duidelijke trend.

Nachtegaal, 1 territorium

In 2004 werd het eerste territorium van deze soort vastgesteld op de Korendijkse Slikken. Sindsdien is de soort waarschijnlijk jaarlijks aanwezig, maar steeds slechts met één territorium.

Gele Kwikstaart, 9 territoria

Midden jaren negentig waren de aantallen Gele Kwikstaarten op de Korendijkse Slikken op hun hoogtepunt (1993-95: 15-22 territoria). Dit volgde op een snelle toename vanaf 1991, daarna namen de aantallen weer af en schommelen sindsdien tussen de vier (1999) en negen (2000, 2005, 2016) territoria.

Graspieper, 88 territoria

Vanaf 1991 nam het aantal Graspieper-territoria iedere kartering af. Het dieptepunt van 21 territoria werd bereikt in 2005 en 2006. Opmerkelijk was dan ook het aantal van 88 territoria in 2016. Deze toename in het gebied staat niet op zichzelf, ook de Veldleeuwerik nam toe in de laatste tien jaar. De verspreiding van beide soorten is ook grotendeels gelijk, met een sterke voorkeur voor de graslanden in het gebied.

Landelijk nam de Graspieper vanaf begin jaren negentig af, maar recent lijken de aantallen (plaatselijk) weer in de lift te zitten.

Kneu, 15 territoria

Deze soort is in de periode 1991-2016 opmerkelijk stabiel op de Korendijkse Slikken. Weliswaar schommelen de aantallen territoria tussen de 8 en 23, maar van een toe- of afname lijkt geen sprake. De Kneu werd vooral vastgesteld op de grens van struweel en open grasland.

4.3. Vergelijking met eerdere karteringen

In de periode vanaf 1990 zijn de Korendijkse Slikken meerdere malen volledig onderzocht op alle soorten broedvogels (zie tabel 4). Daarnaast liggen er vier BMP-proefvlakken in het onderzoeksgebied waar of alle soorten of een een lijst van bijzondere en karakteristieke soorten zijn onderzocht (zie figuur 2). Een aantal daarvan zijn in de afgelopen 25 jaar jaarlijks geteld, een erg waardevolle bron van informatie. De ontwikkelingen in het hele gebied zijn met deze informatie goed te duiden. Vanwege de overzichtelijkheid zijn de tabellen met soorten en aantallen per jaar per BMP-proefvlak opgenomen in bijlage 2.

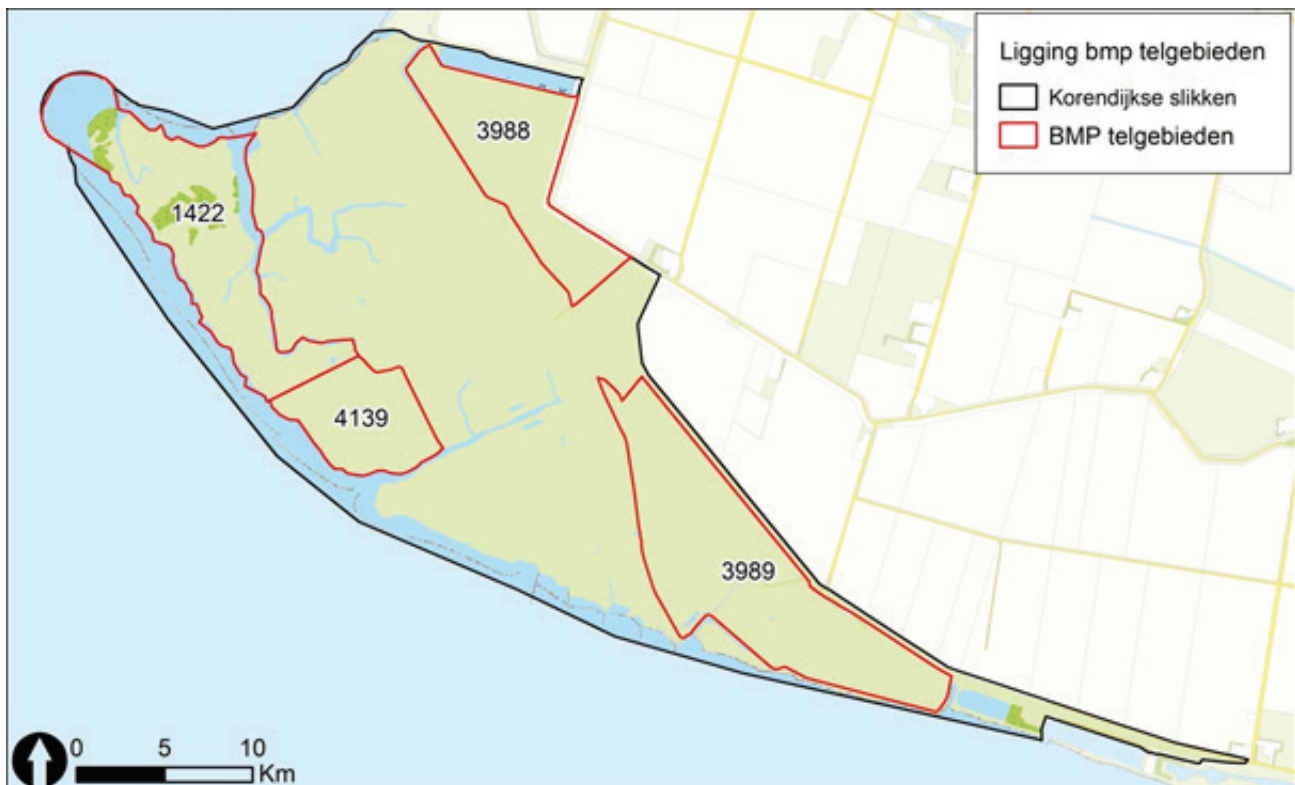
In de 10 jaar na de laatste volledige kartering in 2006 heeft de broedvogelbevolking op de Korendijkse Slikken een aantal veranderingen ondergaan. Ten opzichte van de laatste volledige kartering in 2006 verdwenen de volgende zes soorten: Soepgans, Nijlgans, Waterhoen, Wulp, Oeverzwaluw, Braamsluiper.

In het geval van Soepgans en Nijlgans is dit opmerkelijk gezien de landelijk positieve trend. Waterhoen gaat landelijk in aantal achteruit en Wulp, Braamsluiper en Oeverzwaluw waren onregelmatige broedvogels.

Nieuw ten opzichte van 2006 waren vijf soorten: Brandgans, Grote Bonte Specht, Wielewaal, Cetti's Zanger, Spotvogel en Groenling. Ten opzichte van de 12 eerdere karteringen vestigden Brandgans, Wielewaal en Cetti's Zanger zich volledig nieuw in het onderzoeksgebied, gezien de grote aantallen van Brandgans en Cetti's Zanger is deze ontwikkeling

Tabel 4. Broedvogels van de Korendijkse Slikken tijdens 12 volledige karteringen in 1991-2016.

Soort	1991	1992	1993	1994	1995	1999	2000	2002	2004	2005	2006	2016	Trend
Knobbelzwaan	3	3	4	0	2	2	2	2	2	2	2	2	=
Grauwe Gans	2	2	2	4	7	38	>15	54	72	89	103	103	+
Soepgans	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	>10	5	2	1	0	-
Grote Canadese Gans	0	0	0	0	0	0	0	2	2	1	2	2	+
Brandgans	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	1342	+
Nijlgans	0	2	2	3	2	5	7	10	6	6	3	0	-
Bergeend	9	11	16	17	1	19	12	21	20	14	16	4	-
Tafeleend	2	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	-
Kuifeend	31	20	25	25	27	37	36	46	22	26	21	15	-
Middelste Zaagbek	2	2	1	2	1	2	1-4	4	3-4	4	1	2	=
Krakeend	24	46	33	41	36	60	62	33	22	23	21-23	12	-
Smient	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	?
Slobeend	63	60	62	55	50	58	49	34	30	25	14	9	-
Wilde Eend	106	163	191	237	211	270	290	178	132	145	135	ng	?
Zomertaling	5	3	5	2	5	3	1	1	4	2	2	1	-
Wintertaling	0	2	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	-
Patrijs	1	2	5	2	1	1	1	1	0	0	0	0	-
Fazant	22	29	34	26	30	27	22	20	22	17	14	ng	?
Fuut	4	10	5	10	8	9	8	7	7	5	5	4	-
Bruine Kiekendief	4	3	3	4	4	4-5	6	5	6	5	4	3	?
Havik	0	0	0	0	0	0	1	2	2	2	2	2	+
Buizerd	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	3	+
Boomvalk	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0-1	0	?
Waterral	0	0	0	1	0	2	3-4	2	0	0	0	0	?
Waterhoen	1	2	2	3	5	4	1	2	2	1	1	0	-
Meerkoet	71	97	82	118	109	68	54	40	35	29	29	ng	?
Scholekster	29	32	36	31	25	43	30	25	27	33	24	16	-
Kluut	0	0	0	4	1	1	0	1	0	0	0	0	?
Kievit	73	84	116	160	149	223	197	240	249	184	185	47	-
Kemphaan	1	1	0	2	1	1	0	1	0	0	0	0	-
Watersnip	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	-
Grutto	126	113	110	124	109	111	93	88	93	83	80	14	-
Wulp	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	?
Tureluur	35	38	36	52	49	57	47	68	75	64	62	13	-
Holenduif	2	2	4	2	6	6	4	1	1	1	1	0	-
Houtduif	7	12	14	19	17	13	8	8	9	7	5	ng	?
Zomertortel	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-
Koekoek	3	4	4	3	3	6	5	2	3	2	2	4	=
Ransuil	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	?
IJsvogel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0-1	0	?
Grote Bonte Specht	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	4	+
Wielewaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	?
Ekster	1	2	3	4	4	4	3	1	1	1	0	ng	-
Gaai	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	
Zwarte Kraai	5	7	7	4	4	3	4	4	3	4	6	ng	?
Pimpelmees	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	ng	?
Koolmees	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	1	ng	?
Matkop	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	1	1	+
Baardman	0	0	0	0	0	0	0	1?	2	1	2	8	+



Figuur 2. Ligging BMP-proefvlakken op de Korendijkse Slikken.

hoogstwaarschijnlijk net na 2006 ingezet. Cetti's Zanger werd bijvoorbeeld in 2007 voor het eerst vastgesteld in BMP-proefvlak 1422 en daarna in 2010 in BMP-proefvlak 4139. Daarnaast lijken Grote Bonte Specht, Spotvogel en Groenling zich definitief gevestigd te hebben na eerder als onregelmatige broedvogel aanwezig te zijn geweest.

Hieronder worden per soortgroep kort de opvallendste ontwikkelingen besproken.

De ganzen als soortgroep nemen door de flinke toename van de Brandgans als geheel toe. De aantallen Grauwe Ganzen lijken echter over hun top heen (zie paragraaf 4.2.), daarnaast lijken Soepgans en Nijlgans inmiddels verdwenen uit het gebied. Zeker bij de laatste soort is dit opmerkelijk in het licht van de landelijk positieve trend, het is mogelijk dat de vestiging van de Havik in het gebied hier iets mee te maken zou kunnen hebben.

Alle eendensoorten zijn vanaf 2006 in aantal afgenomen, waarbij uit eerdere karteringen blijkt dat deze afname al rond de eeuwwisseling is ingezet. Zowel de Rode Lijstsoorten Slobeend en Zomertaling, als de landelijk toenemende Bergeend, Krakeend en Kuifeend nemen af. Mogelijk is een verminderde oppervlakte ruigte en moeras door het ouder worden van struweel en bos een verklaring voor deze afname.

De drie op de Korendijkse Slikken voorkomende roofvogels laten een wisselend beeld zien. Ze zijn afgenomen (Bruine Kiekendief), stabiel (Havik) of toegenomen (Buizerd). Toenemende verbossing lijkt hier bepalend. De sterke toename van typische soorten van (jong) bos, zoals Grote Bonte Specht, Spotvogel, Vink (in de BMP-proefvlakken) en Groenling bevestigt dit.

Bij de weidevogels is het beeld voornamelijk een aantalsafname, waarbij de zangvogels Veldleeuwerik en Graspieper een opvallende toename laten zien. De Gele Kwikstaart lijkt stabiel. Zomertaling en Slobeend namen (verder) af. De steltlopers Scholekster, Kievit, Grutto en Tureluur namen ten opzichte van 2006 flink af en lijken in een vrije val te zitten. Bij Grutto namen de aantallen al vanaf begin jaren negentig af, terwijl de overige drie soorten tot rond de eeuwwisseling eerst toenamen en de afname van recentere datum is. Alle vier steltlopers hebben het landelijk zwaar en de trend is (sterk) negatief.

Zangvogelsoorten van (riet)ruigtes, struweel en jong bos zijn beeldbepalend in het onderzoeksgebied, deze soorten zijn allen stabiel of nemen (sterk) toe, zoals de Rietzanger.

De vestiging en flinke toename van de Cetti's Zanger past volledig in de landelijke ontwikkelingen (steeds ruimere verspreiding). Met het ouder worden van het struweel en bos zal er de komende jaren mogelijk

wel een verschuiving van het soortenspectrum optreden, waarbij bossoorten meer beeldbepalend worden. Dit lijkt al ingezet met de definitieve vestiging van Spotvogel en toename van bijvoorbeeld Grote Bonte Specht.

De afname van rietvogels Kleine Karekiet en Rietgors is opmerkelijk, waar er bij de Kleine Karekiet mogelijk een artefact opgetreden is door de planning van de inventarisatie bezoeken. De beide soorten nemen in de jaarlijks onderzochte BMP-proefvlakken ook af.

5. Evaluatie

Met de kartering in 2016 is er weer een jaar toegevoegd aan de reeks volledige inventarisaties vanaf 1991 op de Korendijkse Slikken. Het gebied is sinds 1991 twaalf keer volledig op broedvogels onderzocht. Daarnaast liggen er vier lang onderzochte BMP-proefvlakken in het gebied die een zeer goed beeld geven van de ontwikkelingen in het gebied.

Het is aan te raden om in de BMP-proefvlakken op de 's Lands Bekade gorzen (3988 en 3989) de ganzen op de lijst van de te tellen soorten te zetten. Het is interessant om de ontwikkelingen van de Brandgans

naast de weidevogels in deze proefvlakken te volgen.

De proefvlakken op de rietgorzen (1422 en 4139) geven een zeer goed beeld van de broedvogelbevolking en de vegetatieontwikkeling in deze gebiedsdelen. Het zou erg waardevol zijn om de komende jaren het onderzoek in deze proefvlakken voort te zetten. Als het tellen van beide proefvlakken een te grote inspanning van tellers vergt dan kan er bijvoorbeeld voor een schema gekozen worden waarbij de proefvlakken om en om geteld worden.

Literatuur

- VAN BEUSEKOM R., HUIGEN P., HUSTINGS F., DE PATER K. & THISSEN J. (red.) 2005. Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels. Tirion Uitgevers B.V., Baarn.
- VAN DIJK A.J. & BOELE A. 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- HUIJZERS G. 2003. De Korendijksche Slikken, broedvogels 2002. Goudswaard.
- HUIJZERS G. 2005. De Korendijksche Slikken, broedvogels 2004. Goudswaard.
- HUIJZERS G. 2007. De Korendijksche Slikken, broedvogels 2006. Natuurmonumenten, Goudswaard.
-

Uit deze PDF zijn de stippenkaarten verwijderd. Voor aanvullende gegevens kunt u contact opnemen met Petra Verburg (petra.verburg@sovon.nl)

Bijlage 2. Resultaten BMP-proefvlakken Korendijksche Slikken 1990-2015.

1422 Korendijkse Slikken (56,9 ha)

soort	1996	'97	'98	'99	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11	'12	'13	'14	'15
Knobbelzwaan	0	0	0	0	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grauwe Gans	2	5	6	3	10	mkz	30	9	24	11	15	18	34	18	14	5	7	3	2	1
Grote Canadese Gans	0	0	0	0	0	mkz	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	2	0	2	3
Nijlgans	1	2	2	2	3	mkz	6	3	3	2	1	3	4	2	3	1	1	1	2	3
Bergeend	6	5	5	4	3	mkz	9	5	5	5	5	3	8	9	11	7	9	12	5	10
Tafeleend	0	0	0	0	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kuifeend	4	6	5	2	3	mkz	3	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	6	0	1
Middelste Zaagbek	1	4	5	2	3	mkz	4	2	3	2	1	3	3	1	1	2	2	0	1	2
Krakeend	8	8	11	7	10	mkz	9	3	6	4	4	6	2	6	1	4	0	2	2	4
Smient	0	0	0	0	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Slobeend	3	3	4	3	3	mkz	2	0	2	0	0	1	0	1	1	3	0	2	1	1
Wilde Eend	14	21	26	31	30	mkz	14	30	19	15	28	45	29	15	33	18	15	13	11	14
Soepeend	0	0	0	0	1	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zomertaling	0	0	0	0	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wintertaling	0	0	0	0	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Patrijs	0	0	0	0	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fazant	7	7	8	8	3	mkz	2	3	2	4	2	3	1	2	2	4	1	1	1	0
Fuut	0	3	1	2	3	mkz	2	2	3	2	4	2	2	2	1	2	1	1	1	1
Bruine Kiekendief	2	1	1	1	2	mkz	1	2	2	1	1	1	0	1	2	0	0	0	0	0
Havik	0	1	0	0	1	mkz	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Buizerd	0	0	0	0	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	2
Boomvalk	0	0	0	0	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Waterral	0	0	0	1	1	mkz	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1
Waterhoen	0	0	0	1	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Meerkoet	13	8	8	8	4	mkz	4	2	2	1	1	2	1	2	1	2	0	1	0	0
Scholekster	1	0	1	0	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kluut	0	0	0	0	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kievit	5	4	2	1	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kemphaan	0	0	0	0	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Watersnip	0	0	0	0	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grutto	2	1	0	1	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wulp	0	0	0	0	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tureluur		1	0	0	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Holenduif	0	0	0	0	1	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Houtduif	7	6	5	7	5	mkz	2	2	3	1	1	2	3	3	1	1	1	3	3	5
Zomertortel	0	0	0	0	0	mkz	0	0	1	0	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0
Koekoek	1	1	1	1	1	mkz	0	1	1	0	0	1	1	1	0	0	2	0	0	2
Ransuil	0	0	0	1	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grote Bonte Specht	0	0	0	0	0	mkz	1	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Ekster	1	1	1	0	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Koolmees	0	0	0	0	0	mkz	1	3	1	1	1	3	3	5	4	2	3	1	3	1
Gaai	0	0	1	1	0	mkz	0	1	0	0	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0
Zwarte Kraai	1	1	1	1	1	mkz	1	1	0	1	0	2	2	1	1	1	2	0	0	0
Matkop	0	0	0	0	0	mkz	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1	0	1	1	0
Pimpelmees	0	0	0	0	0	mkz	0	0	0	1	1	2	2	3	2	2	3	2	2	1
Veldleeuwerik	1	1	1	1	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Boerenwaluw	0	0	0	0	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Huiswaluw	0	0	0	0	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Cetti's Zanger	0	0	0	0	0	mkz	0	0	0	0	0	1	1	1	3	3	3	5	6	7
Staartmees	0	0	0	0	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	2	0	3
Tjiftjaf	2	7	8	8	10	mkz	7	16	16	11	15	16	17	21	12	17	20	24	19	13
Fitis	28	24	22	21	43	mkz	24	31	29	39	46	37	50	40	45	42	30	25	27	26
Braamsluiper	0	0	0	1	0	mkz	0	1	1	0	1	1	0	0	0	2	1	3	0	3
Grasmus	2	3	4	4	13	mkz	12	10	6	6	8	8	6	10	4	10	6	6	6	9
Tuinfluitier	3	4	6	8	13	mkz	11	11	17	18	8	16	21	15	14	14	18	8	8	9
Zwartkop	0	1	1	0	5	mkz	4	3	4	5	6	7	8	7	10	11	13	14	10	12
Sprinkhaanzanger	0	3	2	1	6	mkz	2	1	4	2	3	3	1	2	4	7	6	4	2	2
Snor	0	0	0	0	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Spotvogel	0	1	2	1	0	mkz	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	2	1	2	0
Bosrietzanger	50	51	43	25	25	mkz	25	15	21	24	22	7	25	20	22	24	11	19	16	25

Kleine Karekiet	26	28	10	12	12	mkz	15	11	20	15	15	11	13	13	22	17	9	13	13	16
Rietzanger	44	38	39	32	67	mkz	46	33	38	34	25	57	46	68	35	53	36	36	38	43
Boomkruiper	0	0	0	0	0	mkz	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	3	1
Winterkoning	5	4	16	13	24	mkz	16	20	23	32	22	28	26	15	17	15	22	11	15	19
Merel	3	3	5	3	4	mkz	5	7	7	4	6	3	5	6	3	8	5	7	7	8
Zanglijster	1	1	1	2	1	mkz	1	2	2	4	2	3	4	3	1	2	4	2	2	3
Grauwe Vliegenvanger	0	0	0	0	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0
Roodborst	0	0	0	0	0	mkz	0	0	0	1	1	1	1	0	0	1	1	2	1	0
Nachtegaal	0	0	0	0	0	mkz	0	0	1	1	1	0	1	2	2	0	2	3	0	0
Blauwborst	22	22	18	20	15	mkz	6	11	17	9	14	7	13	19	14	7	9	10	6	7
Gekraagde Roodstaart	0	0	0	0	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Heggenmus	2	4	7	7	10	mkz	14	15	13	16	27	28	15	23	13	14	13	20	14	14
Gele Kwikstaart	0	0	0	0	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Witte Kwikstaart	0	0	0	0	0	mkz	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	1	0
Graspieper	5	6	7	3	6	mkz	3	4	1	2	1	2	2	1	1	1	3	3	1	3
Vink	0	1	0	0	0	mkz	1	0	1	1	1	3	2	3	5	4	6	5	8	10
Groenling	0	0	0	0	0	mkz	0	0	0	0	0	0	0	1	1	6	4	9	7	5
Putter	0	0	0	0	0	mkz	1	0	1	0	0	1	1	3	3	3	7	1	5	4
Kneu	2	3	5	5	1	mkz	5	6	4	2	4	2	3	1	4	5	7	4	3	2
Rietgors	16	18	22	25	19	mkz	7	13	11	10	12	11	11	12	16	10	11	10	12	8

3988 Polder 's Lands Bekade Gorzen (37,0 ha)

soort	1990	'91	'92	'93	'94	'95	'96	'97	'98	'99	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11	'12	'13	'14	'15
Knobbelzwaan	1	0	0	1	0	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	0	1	1	0	1	1	2	0	0	0
Bergeend	0	1	0	1	1	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kuifeend	6	6	7	5	4	9	5	8	7	20	9	11	6	7	4	9	6	9	1	3	1	1	0	2	2	0
Krakeend	0	1	3	3	1	1	2	3	6	5	3	7	2	1	2	4	4	3	1	2	0	0	1	0	0	1
Slobeend	17	13	15	8	13	10	10	11	13	15	6	11	9	2	2	6	5	2	3	2	0	1	0	1	1	1
Wilde Eend	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	22	28	ng	23	ng	ng	ng	6	9	ng
Zomertaling	2	2	1	1	1	1	1	5	4	1	0	0	2	0	2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Wintertaling	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Patrijs	1	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Waterhoen	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng
Meerkoet	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	5	6	6	7	10	8	8	6	4	8	4	4
Scholekster	5	7	7	7	4	5	6	7	9	11	5	9	4	6	7	4	5	3	4	3	3	3	2	4	3	4
Kievit	18	8	13	10	20	18	21	27	31	47	36	42	47	48	38	26	28	29	29	10	9	16	10	10	13	22
Kemphaan	2	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Watersnip	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Grutto	31	27	23	13	18	15	20	23	25	27	26	28	24	25	21	21	12	16	17	4	9	3	2	1	5	5
Wulp	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tureluur	8	8	8	8	0	7	8	11	14	15	20	15	13	14	15	17	9	9	9	5	5	3	1	3	3	3
Veldleeuwerik	13	10	11	11	11	10	11	15	14	12	15	11	12	8	9	13	7	8	10	12	8	8	9	18	8	8
Gele Kwikstaart	2	1	2	3	3	6	6	2	4	3	7	3	1	2	3	5	1	0	2	0	1	2	0	2	0	0
Graspieper	8	7	5	6	5	5	5	3	3	4	6	1	4	4	5	5	4	3	3	3	2	2	0	0	1	1

3989 Polder 's Lands Bekade Gorzen Zuid (68,45 ha)

soort	1990	'91	'92	'93	'94	'95	'96	'97	'98	'99	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11	'12	'13	'14	'15		
Knobbelzwaan	2	1	2	1	1	0	1	ng	1	1	0	4	2	0	1	1	1	0	1	0	0	2	1	0	1	0		
Grauwe Gans	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	0	2	ng	6	ng	ng	ng	7	0	ng		
Gr. Canadese Gans	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	1	0	ng	0	ng	ng	ng	ng	ng	ng		
Nijlgans	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	1	0	ng	0	ng	ng	ng	0	0	ng		
Bergeend	0	0	0	2	0	3	2	ng	3	3	2	1	3	6	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0		
Kuifeend	5	6	7	6	2	2	4		6	7	10	7	4	8	10	16	7	2	4	3	4	2	6	0	2	0		
Krakeend	4	3	4	6	4	5	5	ng	4	6	10	4	4	5	3	13	4	4	6	4	2	0	2	1	2	0		
Slobeend	10	7	8	9	17	4	8	9	23	24	16	11	5	5	8	8	6	4	3	7	2	5	4	4	2	0		
Wilde Eend	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	14	18	ng	32	ng	ng	ng	15	10	ng		
Zomertaling	3	2	3	2	3	1	2	1	3	2	2	1	0	0	2	1	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0		
Wintertaling	0	0	0	0	0	0	0	ng	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Patrijs	1	1	2	2	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Fazant	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	0	1	ng	0	ng	ng	ng	0	0	ng		
Meerkoet	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	4	7	9	7	12	5	4	5	4	6	7	6
Scholekster	13	9	3	9	8	6	9	21	18	21	14	16	13	17	15	17	13	12	14	12	9	12	8	5	8	4		
Kievit	35	14	20	28	30	35	39	37	41	67	53	63	75	58	96	51	52	49	35	10	27	23	18	19	21	15		



Wineuil de Boer & George Tanis

Broedvogels van de Korendijkse Slikken in 2016

Sovon-rapport 2016/45

In opdracht van:



Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

